

JOSEP BORRÀS I GENÉ

LA PETJADA D'UN POLÍTIC
NACIONALISTA DE BALAGUER

1975-2014

© Josep Borràs i Gené, 2015
© de les fotos: els seus autors
© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2015
C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat
Primera edició: juliol de 2015
ISBN: 978-84-9975-638-7
DL L 836-2015
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

Introducció

Mai havia pensat que tingués l'atreviment d'escriure unes memòries del que ha estat una gran part de la meua vida, on intenti explicar les meves experiències polítiques i socials de més de 40 anys, viscudes des dels anys 70 del segle passat fins als moments actuals.

Fou justament al principi d'aquella època quan em va tocar de viure de prop els anys finals del règim franquista, en uns moments de plena efervescència social i política que va viure tot el país arran de la mort, el 20 de novembre de 1975, del llavors anterior Cap d'Estat, el general Francisco Franco, i quan justament s'iniciaven els primers passos institucionals cap a l'adveniment d'un nou règim democràtic a Catalunya i a tot l'Estat a finals de 1978.

Vaig començar a intervenir en la vida social i política amb motiu del meu casament i residència a Balaguer al mes de setembre de l'any 1969, que és quan em vaig començar a adonar de la gran vitalitat social i cultural de la que seria la meua ciutat, i que al respirar aquell ambient tan enriquidor personalment, i que al fer-me soci de diverses entitats de caràcter cultural i catalanista, és quan es va produir un cert canvi en les meves actituds personals envers els temes socials o polítics d'aquells moments, i que com a conseqüència em van portar a donar els meus primers passos dins del camp de la política durant aquell breu període preconstitucional de 1975-1978. Serà, doncs, a partir de l'any 1977, quan em vaig decidir a entrar com a militant d'un partit nacionalista, Convergència Democràtica de Catalunya, i així vaig començar de seguida a assumir responsabilitats polítiques des del principi d'aquella època anomenada com "la transició política".

Un dels motius pels quals em vaig introduir en el camp polític va ser al poder estudiar els meus anhelats estudis universitaris de filosofia i lletres a l'Estudi General de Lleida, mentre continuava exercint de mestre a les escoles públiques d'Alcoletge, els quals em van permetre estudiar a fons una Història d'Espanya molt diferent de com ens l'havien explicat oficialment, i així vaig poder conèixer amb més profunditat la nostra pròpia història de Catalunya, on per primera vegada vaig començar a pensar que el meu país, Catalunya, era

històricament molt més que una regió formada per quatre províncies espanyoles, tal com ens ho havien inculcat els governs del règim anterior.

Feta aquesta imprescindible introducció, un dels primers dubtes que em vaig plantejar quan em vaig decidir a escriure les meves memòries, va sorgir al comprovar que cap dels polítics demòcrates a nivell de la circumscripció de Lleida, i més concretament de la ciutat de Balaguer o de la Noguera, no havien escrit les seves memòries polítiques quan alguns d'ells havien viscut molt intensament la vida social o política en ple període franquista, i que després durant la nova època democràtica ja varen ocupar importants càrrecs institucionals com diputats o senadors, o haver exercit l'alcaldia d'ajuntaments importants, o la mateixa presidència de la Diputació, o fins i tot haver arribat a ser consellers de la Generalitat o ministres del Govern central.

Però després d'una certa insistència per part d'alguns periodistes de Lleida, també d'alguns companys de partit i de diversos amics personals, finalment vaig considerar que les meves experiències com a polític podrien ser interessants per als nostres ciutadans. En aquest sentit, considero que la vida d'un polític de llarga i variada trajectòria com podria ser la meua, hi ha fets o moments molt agradables i positius que constitueixen una satisfacció personal poder explicar-los o recordar-los, però n'hi ha d'altres que van ser experiències molt deplorables i de vegades injustes, i que, per tant, moltes vegades són difícils d'oblidar. I per això al principi vaig arribar a la conclusió, de si era convenient la narració de determinades vivències negatives del passat, però també penses que tota aquesta informació que ara recordes a la gent que les van viure, o que les dones a conèixer per primera vegada a la ciutadania, tenen evidentment un important valor històric per a la nostra societat, i per això és important que en quedi alguna constància de cara a la posteritat.

El meu cas en especial, i tal com podreu comprovar al llarg d'aquest llibre, es tracta de la vida d'un ciutadà normal, que durant uns primers anys va estar dedicat intensament a l'ensenyament públic, però que després fou un militant i directiu d'un partit polític, Convergència Democràtica de Catalunya (CDC), ja des d'un primer període inicial a l'any 1977.

Que a continuació va exercir durant diverses legislatures de diputat al Parlament, això sí dedicat bàsicament a la defensa i promoció de Balaguer i de la seva comarca. Que fou el primer president històric del Consell Comarcal de la Noguera, amb totes les problemàtiques i connotacions polítiques que va comportar exercir aquella presidència per primera vegada a la història de Catalunya. Que va estar regidor a l'oposició a l'Ajuntament de Balaguer en dues ocasions, i que durant 4 anys va ser l'alcalde de la seva ciutat, i que en definitiva va poder impulsar durant tots aquells anys de la seva vida pública (diputat,

regidor, alcalde, president comarcal, activista civicocultural) una infinitat de projectes i d'iniciatives, que considero molt positives per al progrés i benestar econòmic i social tant de Balaguer com de la Noguera.

Per tant, crec que és força interessant explicar algunes d'aquelles experiències perquè siguin recordades per aquelles persones que m'han conegut i tractat personalment, o per aquells amb els quals he col·laborat activament en alguns projectes socials, culturals o polítics determinats, i que a tots ens ajudarà a recordar amb una certa nostàlgia uns anys determinats de la nostra vida col·lectiva. En realitat, aquesta era la primera intenció a l'escriure les meves "memòries", però també he volgut aprofitar l'ocasió per explicar les meves arrels i orígens familiars, perquè tots, sens dubte, tenim un bagatge familiar que ens ha condicionat en gran part la nostra vida, i que des dels anys de la infància els nostres pares ens van influir per anar forjant la nostra personalitat, el nostre caràcter i els nostres ideals com a persones o com a ciutadans.

En aquest sentit i ja des del camp educatiu, on vaig intentar ser un bon professional, responsable i totalment compromès amb els meus alumnes i les seves famílies, com després en el camp de la política on m'hi vaig dedicar durant uns quants anys, sempre la meva actuació ha estat d'acord amb aquells principis ètics, morals i religiosos que em van infondre els meus pares ja des de ben petit, i que penso que han donat un sentit positiu a la meua vida.

I de tot això me'n sento molt orgullós, malgrat tots els meus errors i defectes que sens dubte tinc i he comès en moltes ocasions. Comprenc perfectament que hi pugui haver gent que pensi el contrari. Però cadascú que ho valori lliurement d'acord amb la seva consciència i amb els seus propis ideals.

I finalment per acabar, voldria manifestar el meu profund agraïment a totes aquelles persones que en algun moment de la meua vida em van honorar amb la seva amistat, o em van donar el seu suport personal, professional o polític, i en aquest cas vull aprofitar per agrair molt sincerament el suport i confiança del meu partit, Convergència Democràtica de Catalunya, al qual sempre he servit amb absoluta lleialtat, afirmant ben rotundament que sense el meu partit i els seus dirigents, i això vol dir sobretot els meus companys i companyes de militància durant tants anys, no hagués pogut fer res important que valgués la pena per a la nostra ciutadania i per al nostre País.

Heus ací, doncs, un resum de la trajectòria d'un senzill polític nacionalista de comarques, que ha estat sempre fidel als ideals nacionals de Catalunya, i en aquest cas absolutament compromès políticament amb els ciutadans i ciutadanes de Balaguer i la Noguera.

Balaguer, 31 de desembre de 2014

PRIMERA ETAPA (1943-1969)

**Dels orígens familiars
fins a la nova residència a Balaguer**

Naixement, infància i joventut a Vilanova de la Barca

Naixement i arrels familiars

Vaig néixer a la una de la tarda del dia 9 de setembre de 1943 a cal Marcial, en una casa de la carretera de Lleida-Puigcerdà, núm. 13, del poble de Vilanova de la Barca. Els meus pares eren en Ferran Borràs i Sans, fill d'Ascó, i la meva mare, N'Eugènia Gené i Saubany, filla de Vilanova de la Barca. El meu pare era el fill de Joaquim Borràs i Ubalde, nascut a Gandesa (la Terra Alta), que va anar a viure a Ascó al casar-se amb la meva padrina Paulina Sans i Elies, i allí és on formaren la seva família, de la qual jo sóc un descendent.

La meva família d'Ascó (Ribera d'Ebre)

Aquest matrimoni tingué quatre fills: el meu pare Fernando, l'oncle Joaquim, l'oncle Pepe i la tia Engràcia. El meu padrí era el carter del poble, però al mateix temps tenia una petita sabateria; també feia de comprador d'olives i ametlles per a un empresari de Reus, i fins i tot donava classes de solfeig ja que tocava el clarinet. Per altra part, la padrina era de professió modista, es cuidava de la petita sabateria familiar, i a més a més s'encarregava de cuidar els fills i de les feines de casa.

De ben petits, el meu padrí educà els seus fills amb molta rectitud i responsabilitat, i els va infondre una gran consideració per als estudis i el treball. I malgrat el seu important esforç personal per guanyar-se la vida per a la seva família, ells ja de ben petits al sortir d'escola ajudaven al pare com a carter, i una vegada acabats els estudis primaris els posava d'aprenents en qualsevol ofici o feina que pogués sorgir al mateix poble. La qüestió era tenir-los ocupats.

El meu pare sentia una gran admiració pel ferrocarril, ja que des de ben petit anava a l'estació d'Ascó a buscar el correu acompanyant al seu pare, i a més sempre aprofitava l'ocasió per ajudar en alguna feina al cap de l'estació o al factor. I ben aviat li sorgí l'oportunitat d'entrar a treballar com a factor als ferrocarrils, oferent-li si volia treballar a l'estació del Pla de Vilanoveta de la línia de Lleida a Saint Giron, però que de moment només arribava a Balaguer.

La meva família de Vilanova de la Barca (Segrià)

Quant a la família de la meva mare a Vilanova de la Barca, els meus padrins eren en Jaume Gené i Charles i Josepa Saubany i Mayoral. Eren una família modesta, que a més de treballar de pagès, el meu padrí comprava a comissió olives, ametlles i altres productes de l'agricultura. I també tenien un petit ramat de corders i una carnisseria, de la qual s'encarregava la meva pròpia mare fins que es va casar amb el meu pare i se'n va anar a viure a Lleida.

El padrí era el cabaler gran de cal Tomaset, dins d'una família que la formaven cinc germans. El meu padrí Jaume, era una persona culta, molt familiar i religiosa, que a més col·laborava assíduament en totes les activitats parroquials.

La meva padrina Josepa era una persona molt encantadora, que va criar amb amor i pulcritud els quatre fills que van tenir al matrimoni: l'oncle Josepet, la tia Encarnació, la meva mare Eugènia i l'oncle Conrado. Com a mestressa de casa s'encarregava de les feines pròpies de la llar. Sabia moltes cançons, dites i refranys populars que no es cansava mai de repetir als seus fills i néts, a mi molt especialment ja que era el més petit. Jo quan era petit i ella ja era molt velleta, quan podia l'anava a veure a casa seva i molt sovint li feia cantar cançons antigues i populars, i explicar repetidament totes les històries i anècdotes que sabia de la seva època.

Els meus pares i l'estació del Pla de Vilanoveta a Lleida

El meu pare, durant les seves estades setmanals com a factor ambulat a l'estació de Vilanova de la Barca, és quan coneixerà la meva mare Eugènia i ben aviat es casaran l'any 1932, i se'n aniran a viure al pis que disposava el meu pare a la mateixa estació del Pla de Vilanoveta de Lleida, molt a prop del lloc que se'n deia les Tres Carreteres, i on justament hi arribava l'autobús municipal que utilitzaven freqüentment per anar cap a Lleida. I és en aquesta ciutat on naixerà el meu germà Fernando el 15 de març de 1933, tres anys abans d'esclatar la guerra civil.

La família finalment va tornar cap a Vilanova, on jo hi vaig néixer l'any 1943

Una vegada acabada la guerra, van concedir al meu pare un lloc de treball d'administratiu a les oficines del dipòsit de màquines que hi havia prop de l'estació de Lleida. Però la família es va traslladar a viure a Vilanova de la Barca, en una casa davant per davant de la dels meus padrins, a la mateixa carretera de Lleida a Balaguer. És allí, a cal Marcial, on l'any 1943 vaig néixer. Després de la guerra, la meva mare no va voler tornar a l'estació del Pla de Vilanoveta i el meu pare es convertirà en un oficial d'oficina de la nova companyia de ferrocarrils: Renfe.

La construcció del poble nou de Vilanova després de la guerra

En aquesta casa de la carretera hi vam viure només un any i mig, ja que de seguida després d'acabada la guerra es comença construir un poble nou de trinca per la Direcció General de Regiones Devastadas del Govern del general Franco, el qual va decidir reconstruir aquelles poblacions que haguessin tingut una gran destrucció per motius de la guerra, els quals quedaven sota la tutela de l'Estat i es van denominar oficialment "Pueblos adoptados por el Caudillo".

En la construcció d'aquests pobles s'utilitzava presoners de guerra o gent exiliada de la seva població d'origen, i a Vilanova existia una mena de presó que es deia La Colonia i és on vivien aquells presoners en uns barracons de fusta de planta baixa custodiats per la Guàrdia Civil. Amb els anys i després d'haver acabat les obres del poble, tots aquells barracons s'enderrocaren, però a La Colonia, molts dels antics presoners s'hi quedaren a viure una bona temporada com a habitatge familiar, i jo hi havia anat de petit a jugar a futbol al gran pati interior d'aquell recinte.

Les primeres cases del Poble Nou foren inaugurades l'any 1944

Doncs bé, de les primeres 72 cases construïdes de planta baixa, que foren inaugurades i adjudicades en règim de lloguer a l'any 1944, a nosaltres ens en concediren una al carrer de la Font núm. 17, i hi vam anar a viure quan jo tenia aproximadament un any i mig d'edat.

Allí vaig passar els primers anys de la meva infància i quan es va acabar una segona fase de construcció de nous habitatges més grans, ens vam traslladar a una nova casa de la plaça Nova. En aquesta casa, de fet, hi viuré fins que em vaig casar l'any 1969 a Balaguer.

Els estudis primaris a les noves escoles acabades de construir

De ben petit ja vaig començar a l'escola de pàrvuls, que estava a càrrec de la senyora mestra, la Sra. Maria Paijà, filla de Vilanova, precisament era la mare del mestre Sr. Josep Garcia Paijà, que uns anys més tard serà el director del Col·legi Gaspar de Portolà de Balaguer, i aquesta coincidència de viure a la mateixa ciutat de Balaguer farà que continués la nostra antiga amistat que venia des dels primers anys de la meva infància i joventut.

Conservo un gran record del meu primer mestre

El meu primer mestre ja de més gran, va ser el Sr. Lluís Díaz, que era fill de Lleida, del qual tinc un gran record perquè era molt amable i un bon professional. Es veu que deia als meus pares que jo era molt aplicat ens els estudis i que havia d'estudiar el batxillerat. Tant és així que vaig fer la primera comunió als set anys quan l'habitual era fer-la als vuit, però com que vivíem tan a prop

de l'església, jo anava a doctrina cada dia obligat per la meva mare, ja que era el primer de la classe per davant dels que havien de fer la comunió aquell mateix any.

Per això el mossèn va proposar a la meva mare per si volia que fes la primera comunió aquell any, que per cert va ser la "Primera Comunió" que es va celebrar a la nova església del Poble Nou recentment inaugurada. La meva mare va estar encantada perquè ella era molt religiosa des de petita, i al viure al costat de la mateixa església encara més, ja que tots els mossens venien a casa nostra amb tota llibertat a demanar la seva col·laboració en tot el que era necessari per a la parròquia: col·lectes per comprar noves imatges de sants, ajudar a guarnir l'església per alguna festa determinada, participar en l'organització del "monument" i les processons de Setmana Santa, també les de la Festa Major o la del Corpus, etc.

Des de ben petit ja feia d'escolà a l'església

Aquesta relació tan intensa amb la l'església farà que de ben petit fes d'escolà, i així em vaig aprendre perfectament tots els cànctics de les diverses cerimònies religioses, com eren les misses, bodes, comunions, enterraments, resar el rosari, etc. Tant era així que vaig ser l'escolà insubstituïble durant molts anys, ja que ho vaig ser fins als 14 anys, que és quan vaig anar a estudiar a Lleida. Però els dissabtes i diumenges encara de ben gran em tocava molt freqüentment de fer d'escolà a la força per tal de no disgustar la meva mare.

Per cert a Vilanova, com a tots els pobles de Catalunya, és normal que les persones s'identifiquin per algun renom de la casa, en aquest cas a mi m'anomenaven com el Pepito de l'Eugènia. Quan ja era gran em vaig decidir perquè em diguessin pel meu propi nom, Josep.

L'estada al campament d'Altron, una gran experiència infantil

Quan ja tenia 9 anys, el senyor mestre va venir a casa en ple estiu per a proposar als meus pares que em convidava a anar de franc al tercer torn d'uns campaments del Frente de Juventudes que es realitzaven al poble d'Altron, molt a prop de Sort.

Es veu que del poble hi havien anat bastants nens més grans als torns anteriors, i per això havien convidat uns quants alumnes de Vilanova a repetir gratis s'hi volien anar en un altre torn, i com que encara quedaven unes quantes places vacants, doncs per això em convidaren a anar-hi, tot i que encara no tenia els 10 anys reglamentaris. Els meus pares m'hi van deixar anar sota la custòdia d'un cosí meu veí nostre més gran que jo, que era el Josep A. Berniell.

Quan vam arribar a Altron, ens van distribuir per tendes de campanya de sis nens cadascuna. I el costum era que per votació s'elegia el "jefe de tenda", i quina va ser la meva sorpresa quan per votació secreta em van elegir pel càrrec esmentat. En realitat, aquest va ser curiosament el "primer càrrec electe" dels diversos que he ostentat durant la meua vida.

Aquella sortida em va servir de molt per espavilar-me de ben petit, i jo valoro molt positivament aquella primera experiència d'exercir una petita responsabilitat tenint en compte que llavors només tenia 9 anys.

Inici dels estudis de batxillerat com a lliure a l'escola de Vilanova

Quan vaig complir 10 anys, preparat pel Sr. Díaz conjuntament amb uns altres nens i nenes de Vilanova, ens vam examinar d'ingrés de batxillerat a l'Institut de Lleida. I al curs següent es formà un petit grup mixt de nens i nenes que estudiàrem per lliure els primers cursos de batxillerat, des de primer fins a tercer curs, el qual estava format pels següents alumnes: la Pilarín Hernández de cal Sentanyes, la Margarida Esteve de cal Benito, la Teresina Balagueró de cal Penyo,

Grup d'alumnes de primer curs de batxillerat de Vilanova de la Barca (1953). D'esquerra a dreta: Pilarín Hernández, Teresina Balagueró, Margarida Esteve, M.ª Lluïsa Vilimelis, Manuel Verdú, Agustí Vilimelis i Josep Borràs.

la Lluïsa Surroca de cal Ramonet del Fusté, l'Agustí Vilimelis de ca l'Agustí, el Manuel Verdú de cal Caminer, i jo mateix, de ca l'Eugènia.

El meu pare “Fernando” un exemple de rectitud, treball i sacrifici

Recordo molt especialment d'aquells temps de la postguerra, que els sous eren molt petits i la gent s'acampava com podia. Per això tinc ben present la gran capacitat de treball que tenia el meu pare, que cada dia anava a Lleida amb l'autovia de les 7 del matí a treballar a les oficines del dipòsit de màquines i no tornava de Lleida fins a les 3 de la tarda, agafant el tren de la Pobla de Segur que arribava a 2/4 de 4 de la tarda a Vilanova. Llavors tornava tot carregat de llibres de comptes des de l'estació bastant allunyada del poble fins a casa. Això vol dir que dinava cada dia passades les 4 de la tarda, i s'havia aixecat a les 6 del matí per anar cada dia a treballar a Lleida.

Però és que a l'acabar de dinar, encara tornava a treballar perquè s'emportava diàriament més feina del dipòsit de màquines cap a casa, ja que li pagaven mensualment unes hores extraordinàries. Però és que no en tenia prou, perquè al mateix temps quan ja havia acabat aquella feina retirava els papers de la Renfe i llavors es dedicava a portar els comptes de la Comunitat de Regants, o de la Cooperativa Agrícola que hi havia a la planta baixa de cal Blanch. I també es dedicava a fer d'agent d'assegurances a hores lliures, a lloguer de tendals, etc.

Les festes majors a Vilanova de la Barca

A cal Manel, que era el cafè més gran del poble, i a més era on hi havia l'única sala on els diumenges i dies festius es feia cinema i ball, i que també s'hi feien gairebé sempre tots els balls de la Festa Major amb les actuacions de les principals orquestres d'aquells anys: La Maravella, La Principal de la Bisbal, La Caravana, L'Àmoga, La Selvatana, La Marina, etc.

Aquelles orquestres, a més a més de les sessions del ball, cantaven la Missa Solemne de la Festa Major del 15 d'agost, o a l'altra festa major del primer diumenge d'octubre en honor de sant Roc, patró de Vilanova, o a l'acabar la missa oferien sempre un concert de sardanes a la plaça, i tot seguit abans de dinar tocaven el “Ball del Vermut” a cal Manel, i després de dinar, a la tarda, oferien primer un gran Concert de Festa Major i a continuació després d'un partit de futbol, el ball de tarda i després el de nit.

Segons m'han recordat recentment uns bons amics de Vilanova (el Ramon Rossell de cal Paulino i el Manolo Sentañes de La Carnissera), un any en plena època franquista, durant el famós concert de tarda de la Festa Major, va succeir un fet insòlit a Vilanova que jo no recordava i que suposo que tenia relació amb un dels cantants catalans d'aquella època, que devien cantar entre el seu abundant repertori en català: *El cant dels ocells*, *Rosó*, o *l'Emigrant*, i fins i tot

en alguna ocasió a l'acabar cantaven una cançó patriòtica com era el *Cant de la Senyera*.

El meu pare se significà públicament com a catalanista

El cas és que com que tot es feia oficialment en castellà, i quan en aquests concerts de Festa Major es cantaven algunes cançons populars catalanes, la gent les escoltava molt emocionada, i ara recordo perfectament gràcies als meus amics, que el meu pare al finalitzar una d'aquestes cançons al final d'un concert, es va aixecar de sobte tot sol des de la llotja on estàvem els dos junts, i va cridar amb una gran força i tot apassionat ¡Visca Catalunya! I aleshores, tot el públic reaccionà i es posà dempeus contestant unànimement: ¡Visca! I tothom va aplaudir entusiasmat molt fort i llargament.

Per aquell sol fet, molta gent considerava que el meu pare era una persona profundament catalanista, i jo me'n sento molt orgullós d'aquell gest tan sincer i espontani que demostrà el meu pare davant de tantíssima gent de Vilanova i de molts forasters.

De petit m'inculcà el seu profund barcelonisme

Encara hi ha una altre aspecte que voldria destacar del meu pare, que era el seu profund "barcelonisme". Sempre recordaré que des de molt jovenet havia vist que damunt la taula de la cuina hi havia una fotografia molt gran del gran jugador barcelonista Ladislao Kubala.

Per això, aquell barcelonisme entusiasta del meu pare em fou encomanat des de molt petit. Tota la vida he sigut del Barça, perquè ser un "barcelonista" era una manera de demostrar que et senties català i que estimaves Catalunya. I que quan jugava el Barça, no només representava un equip de futbol de la ciutat de Barcelona, si no que representava el futbol de tot Catalunya.

I seguint la tradició familiar del meu pare, estic molt content perquè els meus tres fills, el Josep, l'Enric i la Montserrat són uns autèntics barcelonistes.

El greu accident mortal del meu germà

Per altra part, durant aquells anys d'estudis de batxillerat a Vilanova, el meu germà Fernando que em portava 11 anys, havia fet tot el batxillerat a Lleida i havia estudiat la carrera de magisteri a l'Escola Normal de Lleida. I com que es veu que no li feia massa gràcia exercir de mestre en un dels més petits pobles existents a la província de Lleida, va preferir treballar a l'empresa Cardona & Munné de Lleida de la qual era gerent l'oncle Gaspar Guasch.

Però la matinada del dia 6 de maig de 1956, quan anava a la Festa del Pescador que cada any organitzava al Pantà d'Utxesa el Club Esportiu Huracans de Lleida, del qual era soci, el meu germà Fernando morí d'accident de cotxe

prop del poble d'Alcarràs. La mort del meu germà quan només tenia 23 anys, com és natural, produí una gran commoció a la nostra família.

Però a més de la gran pèrdua que suposava per a ell mateix la mort en plena joventut, per a nosaltres a dins de casa ens causarà una gran pertorbació als meus pares i a mi molt particularment, però qui sofrirà constantment la seva mort serà molt especialment la meva mare, que patirà una gran depressió des de llavors fins al final de la seva vida. A mi, que era el fill petit però ja en edat adolescent, aquell ambient familiar tan trist em suposarà un greu trauma personal que va afectar molt negativament als estudis que llavors estava realitzant.

Els estudis de magisteri i els diversos destins professionals

Els meus pares preferiren que estudiés primer a Lleida

A l'acabar els estudis de batxillerat, els meus pares gairebé m'obligaren a estudiar la carrera de magisteri, perquè per altra part a Lleida durant aquells anys només existien aquells estudis. Però jo no n'estava gens convençut d'aquella carrera i em plantejava d'anar a estudiar a Barcelona o a Manresa, que és on vivien uns oncles germans del meu pare que m'havien ofert d'anar a estudiar una altra carrera en aquelles ciutats. Però els meus pares preferiren que primer acabés la carrera de mestre i després ja podria estudiar el que volgués a fora de Lleida.

Acabo la carrera de magisteri i es convoquen oposicions al Cos de Mestres Nacionals de l'Estat

Efectivament, acabar els estudis de magisteri i obtenir el títol de Mestre d'Ensenyament Primari, em va comportar prendre una decisió professional, de si continuava aquesta carrera professional o si, en canvi, optava per iniciar altres estudis. Però la convocatòria d'oposicions a places de mestre nacional a tot l'Estat durant aquell mateix any, em va motivar a presentar-me en aquelles oposicions i com que tenia els estudis encara molt recents, em va semblar que valia la pena intentar-ho. I per això em vaig preparar aquelles oposicions amb una dedicació i una intensitat de treball extraordinària.

Em contracten per a donar classes a l'Escola de Treball de Lleida

Mentre em preparava aquelles oposicions durant el curs 1962-1963, mitjançant el meu pare vaig aconseguir un contracte de treball provisional per a donar les meves primeres classes de mestre a l'Escola de Treball de Lleida. Aquell curs va ser una prova de foc per a mi ja que amb 18 anys d'edat i sense cap experiència professional, em van adjudicar com a tutor un dels primers cursos de formació professional, el qual tenia una matrícula superior als seixanta alumnes per classe. Però encara que aquells alumnes no eren precisament gaire dòcils, sinó tot el contrari, amb la meva dedicació a les classes i la meva voluntat i

tossuderia personal vaig aconseguir que aquell repte que se m'havia plantejat el pugués superar aplicant una fèrria disciplina, i com a conseqüència vaig obtenir inesperadament un gran rendiment pedagògic i professional.

Aprovo les oposicions al Cos de Mestres de l'Estat

Atesa la gran preparació que hi vaig dedicar per a tenir ben preparades aquelles oposicions, que només es convocaven de tant en tant, i per tal de donar en definitiva una gran alegria als meus pares, vaig estudiar nit i dia, i aquell gran esforç de treball va servir perquè a la primera vegada aprovés aquelles oposicions tan importants des del punt de vista personal i professional. Per tant, a l'aprovar aquelles difícils oposicions amb un resultat certament destacat, per tal de no perdre la plaça oficial que havia guanyat en propietat, em vaig veure obligat a prendre'n possessió. I d'aquesta manera, és com em vaig endinsar dins l'ensenyament que serà la professió d'una gran part de la meva vida.

La Campanya d'Alfabetització de 1963

El 23 de setembre de 1963 vaig prendre possessió en propietat definitiva d'una plaça d'alfabetització a la província de Lleida. Tots els mestres que vàrem guanyar les oposicions aquell any, estàvem obligats a exercir una d'aquelles places de la Campanya d'Alfabetització que s'havia aprovat pel Ministeri d'Educació per a totes les províncies de l'Estat. A la província de Lleida, s'havien creat una vintena de places que es distribuïen entre la capital i aquelles poblacions on hi havia un percentatge més alt de persones analfabets. A la ciutat de Lleida, concretament, se'n van crear cinc o sis, i com que jo havia tret un dels primers números a les oposicions, em va correspondre la plaça de les escoles del barri de la Mariola de Lleida.

Em traslladen a la Seu d'Urgell sense cap motiu ni explicació

Després de Reis em van comunicar que m'havia de presentar immediatament a la Seu d'Urgell. Sort que vaig tenir una gran rebuda del director de les Escoles Nacionals de la Seu, el Sr. Donato Subías, que em va acollir i em va ajudar en tot, ja que si no el disgust que tenia d'haver-me tret de Lleida quan m'havia guanyat merescudament la plaça per les oposicions, era una decisió que em feia lamentar continuadament. Al cap d'uns dies, l'amic Donato em va proposar si volia donar classes durant els matins en un petit poble molt a prop de la Seu. En efecte, el poble era Torres d'Alàs, situat a dalt d'un petit turó tocant a la carretera de la Seu a Puigcerdà i es tractava de donar classes a uns 10 o 12 alumnes, entre nens i nenes, tots molts simpàtics i afectuosos. Cada matí a 2/4 de 10, agafava el cotxe de línia de l'Alsina Graells que anava cap a Puigcerdà, i arribava al poble aproximadament a les 10 del matí. I allí m'esperaven somrient a la mateixa carretera tots els alumnes, i per un caminet pujàvem fins arribar a l'escola que

estava a l'entrada del poble. Aquella experiència va ser molt positiva per a mi, i vaig començar a assumir que aquella professió tenia la seva pròpia grandesa humana, i de seguida em vaig convèncer de la gran importància i de la seva transcendència de cara a la societat.

Les primeres classes de batxillerat al col·legi de les monges

Al col·legi de les monges hi havia un bon grapat d'alumnes femenines que estaven estudiant el 5è curs de batxillerat, però que no havien pogut examinar-se de la revàlida del batxillerat elemental perquè tenien suspeses les matemàtiques i la física de quart curs. D'aquí en va venir l'oferta de donar classes de recuperació de 4 a 6 de la tarda, per cert molt ben pagades. El dia que em vaig presentar al col·legi vaig ocasionar una petita revolució, perquè quan vaig passar pel passadís central i l'alumnat va veure passar un professor molt jove acompanyat de la mare superiora, totes les alumnes en general es van començar a esvalotar i xisclar, perquè aquell professor tan jove en aquells moments només tenia 20 anys, i no se l'esperaven. La veritat és que els primers dies m'ho vaig passar molt malament, perquè aquelles alumnes adolescents eren molt rialleres, bromistes i amb poques ganes de treballar. Però ben aviat no van tenir altre remei que agafar-se les classes molt més seriosament, ja que les vaig obligar a estudiar i treballar tant, que quan van tenir els exàmens a l'Institut de Lleida, van aprovar les matemàtiques, la física, la revàlida i fins i tot el cinquè curs. Excepte només una.

Nous trasllats correlatius a Cervera, Mollerussa, Artesa de Segre, al campament militar de Talarn i finalment a les escoles de la Bordeta, a Lleida

Després de l'experiència de la Seu, l'inspector va tornar a canviar al final de curs tots els mestres una altra vegada, i així em van destinar correlativament a Cervera, Mollerussa, Artesa de Segre i al Campament d'Instrucció de Reclutes núm. 9 a Talarn, i finalment, després de dos anys i mig d'ensenyament d'adults, va sortir una ordre ministerial que ens permetia incorporar-nos plenament als centres escolars. I així em vaig incorporar de seguida a la primera escola oficial de nens, que va ser a l'Escola Graduada de la Bordeta de Lleida. Però en aquesta plaça, només hi vaig estar provisionalment fins a finalitzar aquell curs, ja que al curs següent em vaig incorporar com a propietari definitiu a les Escoles Nacionals del poble de Sunyer.

En aquell col·legi hi havia una classe de pàrvuls i dues places unitàries, una per a nens i una altra per a nenes. Això vol dir que em va tocar d'assumir l'ensenyament reglat d'uns 25 alumnes, des dels 6 anys fins als 14. Aquesta nova experiència va significar una nova aposta dins la meua carrera professional, però com que els alumnes eren molt obedients i respectuosos, això em va facilitar moltíssim la meua feina. Només hi vaig estar un curs, i crec que vaig

deixar un bon record tant als alumnes com als pares i mares de tot el poble, ja que lamentaren el meu trasllat.

Sol·licito el trasllat a Alcoletge que estava al costat de casa

Durant aquell curs 1966-67 va sortir un nou concurs de trasllat de places d'EGB i jo vaig demanar únicament una sola plaça vacant a les Escoles Nacionals d'Alcoletge, molt a prop de Lleida i de Vilanova de la Barca, que era el poble on vivien els meus pares. Per a poder optar a aquella plaça havies de contreure un compromís de permanència durant un període mínim de set anys. Però a mi ja m'anava bé, ja que a més estava al costat de Lleida i podria més fàcilment continuar els meus estudis. I efectivament, me la van concedir.

La gran experiència educativa a les Escoles Nacionals d'Alcoletge

L'1 de setembre de 1967 em vaig incorporar a les Escoles Nacionals d'Alcoletge, hi vaig exercir fins al mes d'agost de l'any 1974. Com que hi havia un menjador escolar, al qual es quedaven un bon nombre d'alumnes, aquest servei per a mi va ser bàsic ja que entre tots els mestres l'administràvem i ens en cuidàvem, i atès que la majoria de professors vivíem a fora, el menjador era utilitzat per tot el claustre de professors amb una perfecta harmonia. L'ambient de treball i de dedicació tant del professorat com de l'alumnat que regnava en aquell centre era insuperable, i per tant el nivell educatiu que s'impartia era el millor que es coneixia en tota aquella zona. I així ho reconeixia constantment el mateix inspector de zona.

La famosa Llei Villar-Palasi va suposar una gran reforma pedagògica

Però la meva estada a Alcoletge va coincidir amb la plena revolució pedagògica causada per l'aprovació de la Llei General d'Educació i Finançament de la Reforma Educativa de l'any 1970, la Llei Villar-Palasi, que així s'anomenava popularment. La implantació d'aquell nou model d'ensenyament va suposar per a tot el cos docent una infinitat de cursos d'adaptació, i de moltes classes i conferències per tal d'implantar experimentalment el nou tipus d'ensenyament. A mi em van elegir per experimentar el nou sistema educatiu a partir del 5è curs fins a 8è.

Les classes duraven de 9 a 12 h del matí i a la tarda treballaven de 3 a 5. Però si volíem treballar més, teníem permís per efectuar 1 hora de "permanències" voluntària de 5 a 6 de la tarda, que ens servia per a realitzar alguna altra activitat escolar de reforç o complementària.

Em proposen d'ensenyar el batxillerat per lliure a un grup d'alumnes

Però la meva tranquil·litat aviat es va acabar, perquè un grup de mares em van venir a proposar de si volia fer unes classes particulars de repàs als seus fills

i filles que estudiaven el batxillerat a Lleida, i que els convenia una mica de reforç de matemàtiques i física. I com que els sous de l'administració eren baixos, vaig acceptar de fer-los una classe diària de 6 a 7 de la tarda.

Jo encara vivia amb els meus pares a Vilanova, i cada dia em traslladava amb el popular cotxe *Eusebio* que feia la línia Menàrguens-Térmens-Vilanova-Alcoletge-Lleida, que parava a Alcoletge tant a l'anada com a la tornada, i que el seu horari en permetia perfectament de complir l'horari escolar i l'hora de més que donava de batxillerat.

I tanta va ser la fama que vaig agafar una mica immerescudament de bon professor de ciències, quan a mi m'agradaven molt més les lletres, que un nou grup de mares de fills i filles que no podien estudiar el batxillerat a Lleida, em van proposar de si volia impartir els estudis de batxillerat com a lliures, tenint en compte que tenia una limitació d'horaris molt ajustada. Així que començava les classes a l'escola a les 9 del matí. A les 12 h venien els nous batxillers, i els feia classe de les 12 fins a les 14 h. Llavors tenia una hora per anar a dinar al menjador escolar, i novament a les 3 de la tarda tornaven els alumnes d'EGB fins a les 6 de la tarda, i a continuació venien els batxillers de 6 a 7 de la tarda, ja que a $\frac{1}{4}$ de 8 passava l'*Eusebio* a baix a la carretera.

Veritablement em feia un tip de treballar, com mai ho havia fet abans. I així vaig continuar treballant durant aquells anys, crec que fent una bona labor educativa per a les famílies d'Alcoletge, fins que vaig conèixer la que seria la meva futura esposa Enriqueta, això m'obligaria a traslladar la meva residència a Balaguer però treballant encara a Alcoletge.

El nou destí a Balaguer: director del col·legi La Noguera (1974)

Quan vaig acabar els set cursos obligatoris a Alcoletge, vaig poder sol·licitar una plaça a Balaguer al C. N. Primo de Rivera. Va resultar que la plaça disponible que existia al centre, no era al mateix edifici de l'històric Col·legi Primo de Rivera, sinó que vaig haver d'anar al col·legi de La Noguera, conegut popularment com les Escoles del Secà.

Aquesta escola no tenia autonomia ni administrativa ni pedagògica, si no que depenia directament del director del col·legi Primo de Rivera, el qual amb el vistiplau de l'inspector, em van designar com a director d'aquell nou centre que era recentment construït. A mi em va correspondre la tutoria dels cursos de 7è i 8è en l'especialitat de ciències socials.

Als anys següents després de la mort del general Franco a l'any 1975, es va començar a autoritzar a donar l'assignatura de català, i jo de seguida m'hi vaig oferir perquè havia estudiat el català a la universitat de Lleida. I a poc a poc es va anar autoritzant a impartir algunes de les assignatures només "en català".

Però hi havia el problema que la gran majoria dels mestres, tant de l'escola pública com de la privada, encara no sabíem prou correctament el català.

Després quan vaig entrar a la política com a diputat i parlava freqüentment amb el president Jordi Pujol, ell em preguntava molt sovint com responia la gent del barri del Secà de Balaguer a l'ensenyament del català i en català a l'escola. Jo li deia que no hi havia cap problema, i que tots els pares i alumnes sense excepció els agradava aprendre correctament el català.

La veritat és que en aquell centre modern i molt assolellat, m'hi trobava molt bé i penso que hi vaig fer una gran tasca educativa de la qual molts dels seus alumnes se'n recorden, i molt sovint alguns m'ho comenten quan me'ls trobo ocasionalment per Balaguer.

Finalment em trasllado al col·legi Primo de Rivera

Però a l'any 1978, es va produir una baixa al col·legi Primo de Rivera que era molt a prop de la plaça Mercadal on vivia, i per tant vaig poder demanar el trasllat a aquell centre al qual em va correspondre la tutoria del 8è curs, però especialitzat en ciències socials, llengua catalana i castellana, les quals havia d'impartir als cursos de 6è, 7è i 8è. I allí vaig treballar durant dos cursos sencers fins a l'any 1980, que és quan vaig sortir elegit diputat al Parlament de Catalunya, i no vaig tenir altra solució que demanar per al curs 1980-1981 i els següents, un permís de serveis especials que a cada legislatura em va tocar de renovar durant bastants anys.

Alumnes de 8è curs del col·legi Primo de Rivera de Balaguer (Curs 1979-1980)
amb el seu mestre-tutor, Sr. Josep Borràs.

La nova residència a Balaguer

El 14 de setembre de 1969 em vaig casar amb l'Enriqueta Perera i Giné, a l'església del Reial Santuari del Sant Crist de Balaguer i vam realitzar posteriorment el banquet de noces a l'Hotel Parador Comte Jaume d'Urgell que havia estat inaugurat l'any anterior.

A partir d'aquella data és quan m'empadrono definitivament a la ciutat de Balaguer i establim el nostre domicili a la plaça Mercadal, en un pis de la casa propietat de la mare de l'Enriqueta.

Quant a la meva nova família de Balaguer, els meus sogres eren el Sr. Andreu Perera i Balaguer i la seva esposa era la Sra. Maria Giné Guàrdia, els quals vivien a la seva casa de la plaça Mercadal. El Sr. Andreu era de Castellserà, fill del Sr. Josep Perera i de la Sra. Enriqueta Balaguer. La seva casa pairal es deia cal Rei, i ell era conegut popularment per l'Andreu del Rei. Quan jo em vaig casar i anàvem a Castellserà, era conegut com el Pubill de cal Rei.

Quant a la meva sogra, la Sra. Maria Giné, havia nascut a les Avellanes i era la filla gran del Sr. Jaume Giné i de la Sra. Maria Guàrdia, i tenia dos germans, el Joan que era l'hereu, i la Mercè que era la més petita. El Sr. Jaume es dedicava al transport i va comprar un cinema a la plaça Mercadal que es deia Cine Balaguer.

Durant els primers anys de casats, l'Enriqueta i el nostres fills, el Josep, l'Enric i la Montserrat, moltes tardes dels diumenges anaven al cine dels padrins mentre jo em quedava a casa estudiant o preparant les classes de la setmana següent. Després els anava a buscar i sortíem de passeig pel carrer d'Avall, el carrer Major o la plaça Mercadal, o bé anàvem a berenar o fer una beguda en algun dels bars típics i populars de Balaguer.

La carrera de filosofia i lletres a l'Estudi General de Lleida (1970)

Durant els primers anys de casat, el meu sogre em va deixar el seu cotxe Seat 600, el qual em permetia traslladar-me de Balaguer a Alcoletge, podia complir amb més tranquil·litat l'horari de totes les meves obligacions tant escolars com les de batxillerat. Però les coses encara es van complicar quan l'any següent em vaig assabentar que a l'Estudi General de Lleida s'estaven organitzant els estudis universitaris de la llicenciatura en filosofia i lletres.

Compaginant les classes d'EGB, les de batxillerat i els estudis universitaris

La temptació d'estudiar una altra carrera era molt gran, ja que tenia per primera vegada l'oportunitat històrica d'estudiar una carrera universitària que era una de les grans il·lusions que sempre havia desitjat, i a més a més podria cursar els estudis de filosofia i sobretot els d'història, que sempre m'havien interessat. I atès que diversos companys de magisteri de Lleida i de l'entorn ja s'havien apuntat, em vaig decidir a matricular-me als estudis d'aquella carrera ja que els seus horaris eren molt assequibles d'acord amb les meves obligacions escolars. Així que, amb el consentiment de l'Enriqueta que ja estàvem casats i ja teníem el nostre primer fill, el Josep, em vaig matricular l'any 1970 de primer curs de filosofia i lletres a l'Estudi General de Lleida, el qual seria la base de la futura i actual universitat.

Per estudiar a la universitat em vaig imposar un horari de treball esgotador

Però aquesta decisió em va portar molts maldecaps i sacrificis, primer quant als nous horaris que havia de compaginar entre les meves obligacions a Alcoletge, amb els nous horaris que corresponien a la Universitat a Lleida, i que eren de les 6 de la tarda fins a les 10 de la nit, de dilluns a divendres. Això em comportà modificar sobretot els horaris dels batxillers, i que l'hora que impartia de 6 a 7 de la tarda, es va convertir per necessitat de 2/4 de 8 a les 9 del matí. I així, cada dia m'havia d'aixecar abans de les 7 del matí per arribar puntual a 2/4 de 8 a Alcoletge, per a fer la primera classe de batxillerat i àdhuc començar les classes d'EGB de les 9 fins a les 12 h. Després continuava amb les classes de batxillerat fins a les dues o 2/4 de 3 de la tarda, anar a dinar al

menjador escolar rabiant, tornar a la classe de primària puntualment a les 3 fins a les 6 de la tarda, i sortir ràpidament cap a Lleida a la facultat, per assistir a la segona classe que començava a les 7 de la tarda, i així continuar fins a les 10 de la nit.

A la primera hora de 6 a 7 de la tarda, no hi vaig poder assistir mai, i els companys em passaven els apunts d'aquelles assignatures, fent-me per tant un gran favor. Aquells nous horaris de treball i estudi, feia que arribés cada dia anant bé a les 11 de la nit a Balaguer, sofrint les boires i pluges o nevades de l'hivern, amb una carretera bastant dolenta i molt mal pintada pròpia d'aquells anys. Per tant arribava com he dit a les 11 de la nit, sopava ràpidament i encara una bona estona em dedicava a preparar les meves classes del dia següent.

Durant aquells anys a Balaguer, la meva dedicació als estudis fou total

O sigui que estava en actiu pràcticament des de les 7 del matí fins gairebé a les 12 de la nit sense parar. Això volia dir una dedicació diària de més de 12 hores. El treball va arribar en algunes setmanes a ser molt extenuant. Moltes vegades vaig estar a punt de tirar la tovallola i deixar la universitat. Però no em vaig arrugar i així vaig aguantar durant tres anys.

Encara em deixava que els dissabtes i diumenges a Balaguer, havia de passar a màquina tots els apunts de la setmana de la facultat, havia de corregir tots els exàmens de l'escola i els dels batxillers, havia de llegir una llarga llista de llibres obligatoris de la nova carrera, dels quals havia de fer obligatòriament una recensió de cadascun, i després passar-los a màquina. I a més a més, havia d'estudiar els exàmens que mensualment em posaven a la facultat.

Si no es té una gran vocació i una gran capacitat de treball, aquella dedicació que jo havia assumit lliurement, difícilment una persona sense una gran voluntat és incapaç de poder aconseguir l'èxit que amb tanta il·lusió m'hi vaig dedicar. Mai a la vida penso que es pot treballar físicament i intel·lectualment tantíssimes hores de treball i d'estudi, sort que a les vacances d'estiu em podia recuperar perquè si no hagués hagut de plegar o deixar alguna activitat.

Després d'aquests tres cursos a l'Estudi General de Lleida, continuaré la carrera a la Universitat Autònoma de Barcelona per a realitzar el quart i cinquè curs, anant a unes classes especials convingudes amb el professorat, tots els dissabtes del curs acadèmic des de les 8 del matí fins a les 3 de la tarda. I així vaig poder estudiar amb molt d'esforç i sacrifici aquesta carrera, que després per circumstàncies de la política no vaig poder exercir, però que em va servir de molt culturalment i intel·lectualment.

SEGONA ETAPA (1970-1977)

**De les primeres inquietuds cíviques, culturals
i polítiques, fins a l'entrada com a militant
de CDC**

Les primeres inquietuds culturals i socials

Considerant la gran dedicació professional a les escoles d'Alcoletge i al gran nombre d'hores que dedicava als estudis universitaris de Lleida, disposava de molt poc temps per dedicar-me a la vida social i cultural de Balaguer. Perquè per desgràcia jo era fill únic i els meus pares encara van viure molts anys a Vilanova de la Barca, i els dissabtes a la tarda o els diumenges, conjuntament amb l'Enriqueta i el meu fill gran Josep, anàvem a visitar els meus pares, familiars i amics que tenia al meu poble o a la ciutat de Lleida, però el fet d'incorporar-me professionalment a Balaguer a partir de l'any 1974, és quan em portarà ben aviat a endinsar-me molt més en la vida cultural i social de la ciutat.

Em faig soci de diverses entitats culturals i socials de Balaguer

Per tant, una vegada establert a Balaguer i influït pel Jordi Vidal i Amorós, cosí polític de la meva esposa Enriqueta, i que a més a més vivíem molt a prop a la mateixa plaça Mercadal, ja em vaig fer soci de diverses entitats a partir de l'any següent, com eren l'Ateneu de Balaguer, l'Orfeó Balaguerí o els Amics de la Sardana. També em vaig fer de seguida soci del Cine-Club Balaguer de la mà del seu fundador i president en Josep Maria Trepal Daví, amb el qual compartiria unes mateixes inquietuds culturals, socials i polítiques. També uns anys més tard em vaig fer soci de la Penya Barcelonista, de la qual parlaré posteriorment. D'aquestes cinc entitats que he citat, aquella que em va marcar més profundament, tant des del punt de vista cultural com polític, va ser l'Ateneu de Balaguer.

La Penya Barcelonista de Balaguer fou inaugurada pel president del Barça, Sr. Agustí Montal

El primer president i fundador de la Penya Barcelonista a l'any 1974 va ser el bon amic i company professional Antoni Mir, que havia estat professor als escolapis durant uns quants anys, però que després es va passar a l'escola pública al guanyar les oposicions de magisteri, i que em va fer un dels primers socis de la Penya Barcelonista de Balaguer que s'havia fundat molt recentment, el qual havia convidat a la inauguració de la seu social de l'entitat al carrer

d'Avall, al mateix president del FC Barcelona, el Sr. Agustí Montal, aquell president que es va fer famós amb aquella frase: “el Barça és més que un club”, i que va aconseguir fitxar al gran futbolista holandès Johan Cruyff, i que gràcies a ell és va guanyar la Lliga 1973-1974, i altres grans èxits els anys posteriors.

Amb l'Agustí Montal ens trobàvem al bar El Raïm de Barcelona

A l'Agustí Montal, quan ja no era president del Barça, el vaig conèixer personalment quan vaig ser elegit diputat al Parlament de Catalunya l'any 1980, perquè coincidíem moltes vegades a l'hora de dinar al conegut bar El Raïm, que estava situat en un carreró davant de l'Estació de França, molt a prop del Parlament, del qual era propietari l'amic Amadeu, un vell i simpàtic lluitador catalanista i anarquista de la CNT durant la guerra. Era un bar-restaurant on es menjava una cuina catalana de gran qualitat, i on hi anaven amb molta freqüència personalitats del món de l'art, del cinema, de la TV, de la política, empresaris, militars, jutges, etc. Fou molt famós i popular, i tots menjàvem en grans taules rodones a l'estil de l'antic Cal Xirricló, i que servia per fer amics de diversa condició econòmica, política o social.

Però per a seure a la mateixa “Taula de l'Amadeu”, que era la més gran, a judici d'ell s'havia de ser honrat, demòcrata i catalanista. No tothom es podia seure a dinar a la seva taula, malgrat que hi hagués seients lliures i que el bar estigués ple amb gent esperant-se a la barra. Ell a causa de les lluites internes durant la guerra al bàndol de la República, mantenia un odi visceral històric als polítics comunistes i socialistes i a cap d'ells no els deixava seure a la seva taula, i a més ho proclamava en veu alta posant en evidència a alguns clients determinats. Per altra part, l'Agustí Montal sempre em comentava de manera insistent, que la inauguració de la Peña Barcelonista de Balaguer va ser una gran festa del barcelonisme a la nostra ciutat, i que en va quedar molt content i satisfet per les atencions rebudes per part de tothom, i com que ell no portava cap obsequi especial per a correspondre a tanta amabilitat, és quan llavors li va regalar a l'Antoni Mir el seu clauer personal de plata amb l'escut del Barça.

L'Antoni Mir, que era un gran barcelonista i catalanista, va lluir aquest magnífic regal sempre amb orgull i amb una gran satisfacció personal. I l'Agustí Montal sempre que ens trobàvem em comentava i em recordava amb gran nostàlgia la seva visita a Balaguer.

Les tertúlies polítiques i socials de la plaça Mercadal

Mai havia vist un ambient social i polític com el que es vivia diàriament a les tertúlies dels diversos cafès i bars que existien a la plaça Mercadal. Aquestes tertúlies obertes a tothom es realitzaven entre 8 i 9 del matí, abans d'anar a treballar als despatxos i oficines de la mateixa plaça i d'obrir les respectives

botigues o comerços de la zona. També algunes altres s'efectuaven després de dinar a l'hora del cafè, i algunes altres més aviat al tard abans d'anar a sopar. Si volies estar al corrent del que s'estava "cuinant" socialment o políticament, només havies d'anar una estona a fer alguna consumició en alguns d'aquest establiments i et posaves al corrent de tot el que succeïa a Balaguer. Així que entrant a la plaça a mà dreta, hi havia la del Bar Balaguer, conegut com a cal Tarrons, i allí s'hi formava una tertúlia d'un caràcter més aviat social, i era més pròpia de la tarda després de dinar. Aquest bar era propietat de la meua família Giné i el tenien arrendat al Sr. Antoni Figuerola, però gairebé hi treballava tota la seva família: El Tonet que li deien El Gran que feia de cambrer, l'Antonio que li deien L'Amo, que s'ocupava de servir a la barra, i el més petit que era el Joan, que ajudava als altres dos. A la part alta de la plaça, hi havia el Bar Comtal, que estava arrendat per l'Acció Catòlica al Sr. Pau Badia, i que per això se li deia cal Pauet. Aquí la tertúlia funcionava més aviat per la tarda, i era pot ser la més política de totes perquè era el lloc on es reunien gairebé totes les tardes un grup de persones fundadores de CDC: Josep M.ª Monill, Ramon Auberni, Jordi Vidal, Romà Pujades, Tomàs Ensenyat, Albert Figuerola i alguns altres. Després al mateix costat del Bar Comtal hi havia el popular bar Cal Pepito, que era on hi paraven els cotxes de línia de l'Alsina Graells. En aquest bar també s'hi feia una tertúlia, potser la menys política de totes, que funcionava bàsicament per la tarda o durant els mercats dels dissabtes als matins, i estava formada habitualment per pagesos i ramaders. A l'altre costat de la plaça hi havia el Bar Solà, en el qual també s'organitzava una tertúlia bàsicament política alguns matins, i sobretot durant els diumenges després de la missa de dotze, ja que en Manuel Solà era regidor de l'Ajuntament de Balaguer de la darrera època franquista, i per això hi anaven diverses persones amb càrrecs polítics a l'Ajuntament, o també alguns advocats i empleats de banca simpatitzants del règim. I encara n'hi havia una altra de tertúlia de caràcter privat, que es reunia a la rebotiga de la Farmàcia Sala formada bàsicament per professionals de l'àmbit sanitari, però que es parlava també de política i de tot. Així hi assistia regularment el farmacèutic Sr. Josep Sala, el veterinari Sr. Lluís Salord, el Dr. Paco Montseny, el Dr. Josep M.ª Rubies i el Dr. Felip Comabella.

Jo freqüentava la tertúlia del bar Niu Cup

La tertúlia del bar Niu Cup, enfront de cal Tarrons, era el bar-cafeteria més petit i estret de la plaça i de Balaguer, estava regentat pel Sr. Alfredo Liñán i la seva esposa la Sra. Brígida Carrera, amb la col·laboració de la Sra. Dolors Liñán, germana de l'Alfredo, els quals servien uns esmorzars i uns berenars tant ben presentats i de tanta qualitat, que va arribar a ser un dels bars més moderns i populars de la ciutat. Les truites de verdures tan variades de la Brígida

eren d'una qualitat extraordinària! Doncs bé, en aquest context gastronòmic s'hi reunien habitualment a prendre un cafè, o bé per esmorzar, o per parlar de política ja de bon matí: el Gregori Gallego, oficial de la notaria i líder del PSUC a Balaguer. El famós advocat Manuel Garreta, que fou tinent d'alcalde de l'Ajuntament al final de l'època franquista, però que simpatitzava amb els sectors catalanistes i democràtics de Lleida i Barcelona. El Salvador Ortiz, que era el director de l'oficina de la Caixa Rural a Balaguer i que després en serà el director general. O en Josep M.ª Trepas, de la popular ferreteria Cal Daví, uns dels primers militants de CDC. O el comerciant de robes Josep Rotés, tan catalanista i barcelonista, i que finalment es farà militant de CDC.

Per altra part, també hi havia un altre grup format pel pintor Jordi Jou, militant històric d'ERC, molt vinculat a la Unió de Botiguers i a l'Ateneu, que es trobava diàriament amb l'empresari Modest Delsams, també militant històric d'ERC i que també era membre de l'Ateneu. El comerciant Julio Serra, també militant d'ERC, que tenia una botiga de pinsos al mateix costat del bar. El sastre Alvar Sauret, que tenia el seu establiment a la plaça, que era un acèrrim barcelonista i també un militant històric d'ERC, i que freqüentava totes les tertúlies de la plaça. I també el catalanista i activista cultural Pepe Aran, de professió guarnicioner, sempre tan afable, culte i respectuós que tenia la botiga al mateix costat del bar, justament al carrer Gaspar de Portolà. Jo també hi participava quan podia, sobretot els dissabtes i els dies festius.

Cap al tard me n'anava a la tertúlia del Bar Solà

Molt sovint me n'anava cap al tard a la tertúlia del Bar Solà perquè en Manuel Solà era un home molt obert políticament i culturalment, i a més era una persona molt cosmopolita. Per això, amb ell podies parlar de tot i sobretot a les tardes o abans de sopar quan hi havia menys gent al bar, i allí ens hi trobàvem unes persones per a parlar de política, de cultura, del Barça o de Balaguer. Així coincidíem moltes vegades al tard, amb en Jordi Jou i el Modest Delsams d'ERC, el fotògraf i pintor Marcel·lí Bergé del PSUC, el fotògraf Josep Tarruella d'ERC, l'empleat municipal i veí meu, el Francesc Ticó d'ERC i que fou president de la Penya Barcelonista, el Josep Sumalla, empleat de banca i simpatitzant d'ERC. També s'hi atansaven cap al tard, l'advocat Josep M.ª Monill de CDC amb la seva esposa Antonieta, o l'empresari Jordi Vidal també de CDC. En aquest bar a mi personalment em van passar dues coses importants, totes cap al tard, l'una que allí un bon dia em vaig fer militant de CDC i em van signar la butlleta d'inscripció en Ramon Auberni i el Jordi Vidal. I l'altra, fou quan en Manuel Solà em va proposar que com a diputat de Balaguer enviés una carta de felicitació al nou president electe dels EUA, l'Hble. Sr. Ronald Reagan, que abans havia estat governador de Califòrnia.

La Universitat de Lleida i el descobriment de la història de Catalunya

Efectivament, els estudis universitaris de filosofia i lletres em van donar la gran oportunitat d'aprofundir en totes les matèries objecte d'aquesta carrera, però aquelles assignatures que més em van impactar van ser aquelles que em van permetre el descobriment i l'aprofundiment de l'autèntica història de Catalunya que l'anterior règim tan intencionadament ens havia amagat.

L'atracció creixent per l'ideari nacionalista

Aquesta sensació de sentir-me enganyat com a català i com a professor d'EGB, a l'haver hagut d'explicar una història en gran part manipulada pel règim, negant la identitat històrica de Catalunya, això va transformar la meua personalitat, tant culturalment com políticament. I per això al conèixer i aprofundir en la nostra pròpia història i cultura mil·lenària, això em va convertir cada vegada més en un autèntic catalanista, que després de meditar-ho molt em va fer decidir a participar en la política, i a entrar a formar part d'un partit nacionalista català.

A més a més, la meua entrada com a soci de l'Ateneu a partir de l'any 1970, i al posar-me en contacte amb una sèrie de persones que tenien aquestes inquietuds per a recuperar la democràcia i les llibertats nacionals de Catalunya com a país, i que a Balaguer es respirava aquest ambient profundament català en molts estaments ciutadans, això va contribuir moltíssim a decidir-me a fer una pas endavant com a un militant nacionalista més.

Un fet em va fer decidir com a nacionalista català

Resulta que uns cosins de la meua dona que eren de Barcelona ens van convidar un dissabte a la tarda a visitar la ciutat catalana de Perpinyà, i aprofitar el viatge per anar a sopar i jugar una estona al Casino de Le Boulou, molt a prop de Perpinyà.

El cas és que durant la tarda, vam aprofitar per visitar el nucli antic de Perpinyà i vàrem haver de passar pel costat de l'històric Castellet, i una vegada a

l'interior de la placeta a sota d'aquell castell, vaig contemplar aquell vell bonic edifici del s. XIV i em vaig adonar que al capdamunt de la porta principal del castell hi onejava únicament una gran bandera catalana.

Quina va ser la meua sorpresa, quan justament a França deixaven penjar en un edifici oficial justament la bandera del nostre País, sense tenir al costat la francesa, quan a Catalunya estava totalment prohibit exhibir-la oficialment o públicament en cap edifici institucional. De sobte em vaig emocionar i em va fer reflexionar, i en dos minuts vaig entendre el significat històric d'aquella bandera i del gran simbolisme polític que comportava, per la qual cosa em va transformar políticament, i a partir d'aquella tarda em vaig convertir internament en un autèntic i convençut nacionalista.